

24 Δεκεμβρίου 2013

Φώτης Κόντογλου - Παραμονή Χριστούγεννα

/ [Ορθόδοξη πίστη](#)

NATIVITY OF

OUR LORD

Κρύο τάντανο έκανε, παραμονή Χριστούγεννα. Ο αγέρας σα να τανε κρύα φωτιά κι έκαιγε. Μα ο κόσμος ήτανε χαρούμενος, γεμάτος κέφι. Είχε βραδιάσει κι ανάψανε τα φανάρια με το πετρόλαδο. Τα μαγαζιά στο τσαρσί φεγγοβολούσανε, γεμάτα απ όλα τα καλά. Ο κόσμος μπαινόβγαινε και ψώνιζε· από το να το μαγαζί έβγαινε, στ άλλο έμπαινε. Κι όλοι χαιρετιόντανε και κουβεντιάζανε με γέλια, με χαρές.

Οι μεγάλοι καφενέδες ήτανε γεμάτοι καπνό από τον κόσμο που φουμάριζε. Ο καφενές τ Άσημένιου είχε μεγάλη φασαρία, χαρούμενη φασαρία. Είχε μέσα δύο σόμπες, και τα τζάμια ήτανε θαμπά, απ όξω έβλεπες σαν ήσκιους τους ανθρώπους. Οι μουστερήδες είχανε βγαλμένες τις γούνες από τη ζέστη, κόσμος καλός, καλοπερασμένοι νοικοκυραίοι.

Κάθε τόσο άνοιγε η πόρτα και μπαίνανε τα παιδιά που λέγανε τα κάλαντα. Άλλα μπαίνανε, άλλα βγαίνανε. Και δεν τα λέγανε μισά και μισοκούτελα, μα τα λέγανε από την αρχή ίσαμε το τέλος, με φωνές ψαλτάδικες, όχι σαν και τώρα, που λένε μοναχά πέντε λόγια μπρούμυτα κι ανάσκελα, και κείνα παράφωνα.

Αντίκρυ στον μεγάλο καφενέ τ Άσημένιου ήτανε κάτι φτωχομάγαζα, τσαρουχάδικα, ψαθάδικα και τέτοια. Ίσια-ίσια αντίκρυ στη μεγάλη πόρτα του καφενέ ήτανε ένα μικρό καφενεδάκι, το πιο φτωχικό σ όλη την πολιτεία, μία πονतिकότρυπα.

Ενώ ο μεγάλος ο καφενές φεγγολογούσε και τα τζάμια ήτανε θολά από τη ζέστη, η πονतिकότρυπα ήτανε σκοτεινή, γιατί η λάμπα, μία λάμπα τσιμπλιασμένη, μία άναβε, μία έσβηνε, όπως έμπαινε ο χιονιάς από τα σπασμένα τζάμια της πόρτας. Η φιτιλήθρα ήτανε στραβοβιδωμένη και τσαλαπατημένη σαν το μούτρο του καφετζή, του μπαρμπα-Γιαννακού του Χατζή, το φιτίλι στραβοκομμένο, το γυαλί σπασμένο από το να μάγουλο και στην τρύπα είχανε κολλημένο ένα κομμάτι ταραμαδόχαρτο. Βάλε με νου σου τι φως έδινε μία τέτοια λάμπα! Κάτω τα σανίδια ήτανε σάπια και τρίζανε. Στον τοίχο ήτανε κρεμασμένα δύο-τρία παμπάλαια κάντρα, καπνισμένα σαν αρχαία εικονίσματα: το να παρίστανε τον Μέγα Πέτρο μέσα σε μία βάρκα που την έδερνε η φουρτούνα, τ άλλο τον μάντη Τειρεσία που μιλούσε με τον Αγαμέμνονα, τ άλλο τον Παναγή τον Κουταλιανό που πάλευε με την τίγρη.

Η πελατεία ήτανε συνέχεια με το καφενείο. Όλοι-όλοι ήτανε πεντ - έξι γέροι σκεβρωμένοι, σαράβαλα, με κάτι τρύπιες γούνες που δεν τις έπιανε αγκίστρι. Δύο-τρεις ήτανε γιαλικάρηδες, δηλαδή είχανε καμιά σάπια βάρκα και βγάζανε θαλασσινά για μεζέδες, που τα λέγανε γιαλικά, γιατί βρίσκονται στο γιαλό, δηλαδή στα ρηχά νερά. Οι άλλοι ήτανε φρουκαλάδες, δηλαδή κάνανε φρουκαλιές.

«Ήτανε και κανένας νεροκουβαλητής και κανένας καρβουνιάρης. Να, αυτή ήτανε η πελατεία.

Ο βοριάς έμπαινε μέσα με την τρούμπα, και στριφογύριζε τη λάμπα που κρεμότανε από το μαυρισμένο ταβάνι, κι αναβόσβηνε. Από το κρύο τρέμανε οι γέροι και χουχουλίζανε τα χέρια τους, τα βάζανε κι από πάνω από το τσιγάρο, τάχα για να ζεσταθούνε.

Ο φουκαράς ο καφετζής, για να μην παγώσει, έκανε σουλάτσο, πηγαινοερχότανε από το τεζάκι ίσαμε την πόρτα, με την παλιογούνα ριχμένη από πάνω του και, για να δώσει κουράγιο στην πελατεία, εκεί που σουλατσάριζε, τον επίανε το σύγκρυο και χτυπούσανε τα κατωσάγονά του, κι έσφιγγε απάνω του την παλιοπατατούκα του κι έλεγε:

— Εεεέχ! Μωρέ ζεστό που είναι το καφενεδάκι μας!...

Ύστερα γύριζε κι έδειχνε τον μεγάλο καφενέ, που καπνίζανε κάργα οι σόμπες, κι έλεγε:

— Αντίκρυ, σκυλί ψοφά από το κρύο..., σκυλί ψοφά!

Ο καημένος ο μπαρμπα-Χατζής!

Απ' όξω περνούσε κόσμος βιαστικός, με γέλια και με χαρές. Από δώ κι από κεί ακουγόντανε τα παιδιά που λέγανε τα κάλαντα στα μαγαζιά.

Η ώρα περνούσε κι ανάρριε σιγά-σιγά ο κόσμος. Τα μαγαζιά σφαλούσαν ένα-ένα. Μοναχά μέσα στα μπαρμπεριά ξουριζόντανε ακόμα κάτι λίγοι.

Στο τσαρσί λιγόστευε η φασαρία, μα στους μαχαλάδες γυρίζανε τα παιδιά με τα φανάρια και λέγανε τα κάλαντα στα σπίτια. Οι πόρτες ήτανε ανοιχτές, οι νοικοκυραίοι, οι νοικοκυράδες και τα παιδιά τους, όλοι ήτανε χαρούμενοι, κι υποδεχόντανε τους ψαλτάδες, και κείνοι αρχίζανε καλόφωνοι σαν χοτζάδες:

Καλήν εσπέραν, Άρχοντες, αν είναι ορισμός σας,

Χριστού την θείαν γέννησιν να πω στ' άρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερον εν Βηθλεέμ τη πόλει,

οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρει η κτίσις όλη...

Κι αφού ξιστορούσανε όσα λέγει το Ευαγγέλιο, τον Ιωσήφ, τους αγγέλους, τους τσομπάνηδες, τους μάγους, τον Ηρώδη, το σφάξιμο των νηπίων και την Ραχήλ που

έκλαιγε τα τέκνα της, ύστερα τελειώνανε με τούτα τα λόγια:

Ιδού οπού σας είπαμεν όλην την ιστορίαν,
του Ιησού μας του Χριστού γέννησιν την αγίαν.

Και σας καλονυκτίζομεν, πέσετε κοιμηθείτε,
ολίγον ύπνον πάρετε και πάλιν σηκωθείτε.

Και βάλετε τα ρούχα σας, εύμορφα ενδυθείτε,
στην εκκλησίαν τρέξατε, με προθυμίαν μπείτε.

Ν άκούσετε με προσοχήν όλην την υμνωδίαν
και με πολλήν ευλάβειαν την θείαν λειτουργίαν.

Και πάλιν σαν γυρίσετε εις το αρχοντικόν σας,
ευθύς τραπέζι στρώσετε, βάλτε το φαγητόν σας.

Και τον σταυρόν σας κάμετε, γευθείτε, ευφρανθείτε,
δότε και κανενός πτωχού, όστις να υστερείται.

Δότε κι εμάς τον κόπον μας, ο,τ εἶναι ορισμός σας,
και ο Χριστός μας πάντοτε να είναι βοηθός σας.

Και εις έτη πολλά.

Να παίνανε στο σπίτι με χαρά, βγαίνανε με πιο μεγάλη χαρά. Παίρνανε αρχοντικά φιλοδωρήματα από τον κουβαρντά τον νοικοκύρη, κι από τη νοικοκυρά λογιώ-λογιών γλυκά, που δεν τα τρώγανε, γιατί ακόμα δεν είχε γίνει η Λειτουργία, αλλά τα μαζεύανε μέσα σε μία καλαθιέρα.

Αβραμιαία πράγματα! Τώρα στεγνώσανε οι άνθρωποι και γινήκανε σαν ξερίχια από τον πολιτισμό! Πάνε τα καλά χρόνια!

Όλα γινόντανε όπως τα λεγε το τραγούδι: Πέφτανε στα ζεστά τους και παίρνανε έναν ύπνο, ώσπου αρχίζανε και χτυπούσανε οι καμπάνες από τις δώδεκα εκκλησιές της χώρας. Τι γλυκόφωνες καμπάνες! Όχι σαν τις κρύες τις ευρωπαϊκές, που θαρρείς πως είναι ντενεκεδένιες! Στολίζοντανε όλοι, βάζανε τα καλά τους, και πηγαίνανε στην εκκλησιά.

Σαν τελείωνε η Λειτουργία, γυρίζανε στα σπίτια τους. Οι δρόμοι αντιλαλούσανε από χαρούμενες φωνές. Οι πόρτες των σπιτιών ήτανε ανοιχτές και φεγγοβλούσανε. Τα τραπέζια περιμένανε στρωμένα μ' άσπρα τραπεζομάντηλα, κι είχανε πάνω ότι βάλει ο νους σου. Φτωχοί και πλούσιοι τρώγανε πλουσιοπάροχα, γιατί οι αρχόντοι στέλνανε απ' όλα στους φτωχούς. Κι αντίς να τραγουδήσουνε στα τραπέζια, ψέλνανε το Χριστός γεννάται, δοξάσατε, Η Παρθένος σήμερα τον υπερούσιον τίκτει, Μυστήριο ξένον ορώ και παράδοξον. Αφού ευφραινότανε απ' όλα, πλαγιάζανε «ξέγνοιαστοι, σαν τ' άρνια που κοιμόντανε κοντά στο παχυνί, τότες που γεννήθηκε ο Χριστός, εν Βηθλεέμ της Ιουδαίας.

Τώρα ας πάμε την ίδια βραδιά στην αντικρινή στεριά, που τρεμοσβήνουνε ένα-δύο μικρά φωτάκια, πέρα από το πέλαγο που βογγά από τον άγριο τον χιονιά.

Είναι ένα μαντρί πίσω από μία ραχούλα κοντά στη θάλασσα, φυτρωμένη από πουρνάρια. Αυτό το μαντρί είναι του Γιάννη του Βλογημένου. Τα πρόβατα είναι σταλιασμένα κάτω από τη σαγιά και ακούγονται τα κουδούνια, τιν-τιν, όπως αναχαράζουνε. Επειδή γεννάνε, οι τσομπαναράι παρά-φυλάγουνε και, μόλις γεννηθεί κανένα αρνί, τ' άρπανε και το μπάζουνε στο καλύβι και το ζεσταίνουνε στη φωτιά να μην παγώσει. Απ' όξω φωνάζουνε οι μαννάδες. Η φωτιά ξελοχίζει και το καλύβι είναι σαν χαμάμι.

Εκεί-μέσα βρίσκονται εξ' -εφτά νοματέοι, καθισμένοι γύρω από τον σοφρά. Πρώτος είναι ο αρχιτέλιγκας Γιάννης ο Βλογημένος, που, άμα τον δεις, θαρρείς πως βρίσκεσαι αληθινά στο μαντρί που γεννήθηκε ο Χριστός. Είναι αρχαίος άνθρωπος, αθώος, με γένια μαύρα, σαν άγιος. Τα ρούχα που φορά είναι βρακιά ανατολίτικα, στα ποδάρια του έχει τυλιγμένα πετσιά δεμένα με λαγάρες, στο σελάχι του έχει ήσκα και τσακμάκι. Κι οι άλλοι τσομπάνηδες είναι σαν τον Γιάννη, μονάχα που ο Γιάννης κάθεται με το πουκάμισο, ενώ οι άλλοι, επειδή βγαίνουνε όξω για να κοιτάζουνε τα νιογέννητα, φοράνε προβιές προβατίσιες με το μαλλί γυρισμένο από μέσα.

Αυτοί που κάθονται στον σοφρά είναι μουσαφिरαίοι. Ο ένας είναι ο Παναγής ο Στριγκάρος, κοντραμπατζής ξακουσμένος για την παλικάριά του. Είχε πάγει για κυνήγι και νυχτώθηκε στο μαντρί. Με τον Γιάννη γνωριζόντανε από χρόνια, κι είχε κοιμηθεί πολλές φορές στη στάνη. Οι άλλοι τρεις ήτανε καρβουνιάρηδες, που κάνανε κάρβουνα εκεί-κοντά. Οι άλλοι δύο ήτανε ψαράδες, ο γερο-Ψύλλος με το γιο του τον Κωσταντή.

Καθόντανε λοιπόν γύρω στο σοφρά και τρώγανε. Απάνω στο τραπέζι ήτανε κρέατα, μυτζήθρες ανάλατες, μανούρια, αγίζια, ψάρια, μπεκάτσες ψητές, τσίχλες,

κι άλλα πουλιά του κυνηγιού.

Ο ένας ο καρβουνιάρης ήτανε από τα μπουγάζια της Πόλης, από τη Μάδυτο, κι ήξερε κι έψελνε καλά, είχε και φωνή γλυκιά και βαριά, τζουράδικη. Έψαλε το Μεγάλυνον, ψυχή μου, με τέτοιο μεράκι, που κλάψανε οι άλλοι που τον ακούγανε, κι ο Γιάννης ο Βλογημένος. Το καλύβι γίνηκε σαν εκκλησιά, έλεγες πως εκεί μέσα γεννήθηκε ο Χριστός.

Απ' έξω ο χιονιάς μούγκριζε και τσάκιζε τα ρουπάκια. Ο γερο-Στριγκάρος καθότανε στα σκοτεινά συλλογισμένος και μασούσε το μουστάκι του. Φορούσε μία κατσούλα από αστραχάν, μ' όλο που έκανε ζέστη, κι είχε χωμένη την απαλάμη του κάθε χεριού του μέσα στ' άνοιχτο μανίκι τ' άλλουνοῦ χεριού.

Για μία στιγμή σωπάσανε να κουβεντιάζουνε. Ο Στριγκάρος, σκυφτός, κοίταζε το χῶμα. Κούνησε κάμποσο το κεφάλι του, κι άνοιξε το στόμα του κι είπε:

Βρε παιδιά, καλά εσείς, γιορτάζετε τη χάρη Του, είσαστε καλοί άνθρωποι. Αμ εγώ, τι ψυχή θα παραδώσω, που σκότωσα καμιά κοσαριά ανθρώπους; Ακόμα και γυναίκες ξεκοίλιασα, και μωρά πράματα χάλασα!

Κανένας δε μίλησε. Ύστερ' από ώρα, σαν να τ'ανέ μοναχός, ξανακούνησε το κεφάλι του κι αναστέναξε κι είπε:

«Άραγες υπάρχει Κόλαση και Παράδεισο;...

Και δάγκασε το μουστάκι του. Ξανακούνησε το κεφάλι του κι είπε μέσα στο στόμα του, σα να μιλούσε με τον εαυτό του:

Δεν μπορεί! Κάτιτις θα υπάρχει...

Και δεν ξαναμίλησε.

Πηγή:users.uoa.gr